

Editor: *Vasile Burlui*

Redactor: *Livia Iacob*

Tehnoredactor: *Cornel Dulceanu*

Coperta: *Ionuț Broștianu*

MIRCEA RADU IACOBAN

**La 80 de ani...
din neatenție!**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IACOBAN, MIRCEA RADU

La 80 de ani... din neatenție! / Mircea Radu Iacoban. – Iași:

Cartea Românească Educațional, 2020

ISBN 978-606-057-003-5

821.135.1

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional,

Iași – 2020

Adresa: IAȘI, Bd Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.

www.ecredu.ro

Cartea Românească
EDUCATIONAL

CUPRINS

MRI.....	5
Dumitru Radu Popescu	
LA O ANIVERSARE.....	7
Dorel Schor	
N-A FOST DESTUL DE... ATENT!	11
N.D. Fruntelată	
UN ALTFEL DE OPTZECIST.....	16
 DE NEAMUL IACOBANILOR	21
CĂRȚILE LUI Mircea Radu Iacoban.....	29
acad. Alexandru Zub	
ANI DE FOC, ANI DE SPERANȚĂ.....	31
acad. Mihai Cimpoi	
FASCINAȚIA LECTURII	33
Radu Mareș	
CRONICA LUI IACOBAN.....	36
Ioan Holban	
MRI	46
Dan Mănuță	
PRINTRE AMINTIRI, DESTINE ȘI CĂRȚI.....	58
Zoltan Terner	
UN REMARCABIL DIARIST:	61
Constantin Coroiu	
CU JURNALUL ÎNAINTÂND ÎN GOLUL TIMPULUI	65
Constantin Cubleșan	
UN DECENIU CÂT O VIAȚĂ.....	70
Ion Todirașcu	
O CARTE – DOCUMENT	76
Şerban Cionoff	
„TRĂIM O SINGURĂ DATĂ”	92
Traian D. Lazăr	
AUTOR ȘI PERSONAJ	97
Dora Lazar	
CÂND M.R. IACOBAN O IA RAZNA	105
Mircea Dinutz	
ATITUDINI. NOSTALGII. CORECȚII.....	112
Florin Cântec	
DESPRE IMPORTANȚA SIGILIILOR.....	119

PIESELE ȘI FILMELE lui Mircea Radu Iacoban	125
Mircea Ghițulescu	
O LUME ADEVĂRATĂ	128

OPINII CRITICE DESPRE PIESELE

LUI MIRCEA RADU IACOBAN	130
Valentin Silvestru	
LAUDATOR TEMPORI ACTUS	139
D.R. Popescu	
ADEVĂRUL ISTORIEI	142
Gabriel Apetrei	
CÂȘTIGĂ TOATĂ LUMEA!	144
Alexandra Săraru	
DE LA CARTE LA FILM	147
Grigore Codrescu	
AMINTIRILE LUI MIRCEA RADU IACOBAN	149
Ştefan Oprea	
COMEDIA ȘI FOTBALUL	154
Nicolae Mărgineanu	
„DESCOPERISEM O LUME EXTRAORDINARĂ”	156

DIALOGURI • MĂRTURII	161
„VIN MANUSCRISE ȘI PE ȚEVILE DE CALORIFER!”	163
CONȘTIINȚA UNITĂȚII SPAȚIULUI CULTURAL	171
„OBOSEC... ATUNCI CÂND STAU”	174
„NU SE POATE CA ÎN ROMÂNIA ANULUI 2014 SĂ RĂMÂNEM CU O RUINĂ”	178
„DESTINUL CĂRȚILOR PUR ȘI SIMPLU MĂ OBSEDEAZĂ”	183

DIN TEANCUL DE SCRISORI	199
„NIMENI NU POATE FI ASTĂZI AUTOR DE UNIRE!”	201
„TOATE CĂRȚILE PUBLICATE DE JUNIMEA INTERESEAZĂ LECTORATUL NOSTRU”	202
„DORESC CA, RÂND PE RÂND, LUCRările MELE SĂ FIE EDITATE LA JUNIMEA”	202

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

Telefon: 0763 082 213

Adresa: Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2,
Iași – 700124

E-mail: comenzi@ecredu.ro

Tipărit în România

- *Estudiantina* (1962)
- *Nedumerit, în Atlantida* (1968)
- *Cu microfonul în buzunar* (1969)
- *Lumea într-o picătură* (1971)
- *Sâmbătă la Veritas* (1971),
Premiul Uniunii Scriitorilor din România
- *Altfel, despre sport* (1972)
- *Din Azore, în Antile* (1973)
- *Departă* (1974)
- *Reduta și șoareci* (1974),
Premiul Academiei Române
- *Sonnabend im Veritas* (Berlin, 1974)
- *Noaptea* (col. „Rampa” – 1976)
- *Razna prin trei continente* (1977)
- *Daleci* (Sofia, 1978)
- *Begunci* (Belgrad, 1978)
- *Oastea oștilor* (1980)
- *Klopotliwi Swiadek* (Varșovia, 1980)
- *Martor* (1981)
- *Noaptea* (1981)
- ...și alte piese (1985)
- *Puterea ingrată la români* (1990)
- *O cronică a Basarabiei* (vol. I),
Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova
- *O cronică a Basarabiei* (vol. II – 1999)
- *Potcoave pentru purici* (2000)
- *Uimiri* (2001)
- *Noaptea asta nu câștigă nimeni* (2002)
- *Cercul* (2002)
- *Grădina lui Dumnezeu* (2004)
- *Să vezi și să nu crezi!* (2006)
- *Printre cărți* (2009)
- *Pompe funebre* (2010)
- *Printre alte cărți* (2012)
- *Căminarul* (2012)
- *Zece ani de foc* (2012)
- *Teatru și iar teatru* (2012)
- *Trăim o singură dată* (Jurnal – 2015),
Premiul Uniunii Scriitorilor Filiala Iași
- *Razna prin patru continente* (2019)
- *I-am zărit printre cuvinte* (2019)
- *Prezent!* (Jurnal, vol. II – 2020)

acad. Alexandru Zub

ANI DE FOC, ANI DE SPERANȚĂ

Sub titlul *Zece ani de foc*, o cronică a Basarabiei, Mircea Radu Iacoban a publicat un imposant volum de analize, interpretări, efigii ilustrând zona dintre Prut și Nistru, cea peste care, de la 1812, s-a lăsat parcă un doliu de nespus al înstrăinării de neam. Spuneam parcă, deoarece zona în discuție a reușit a traversa două secole de istorie convulsivă și tragică, păstrându-și cu toate astea limba, obiceiurile, particularitățile, pe seama căror să-și întemeieze speranța revenirii la trunchiul etno-cultural comun. Este ideea de bază ce se degajă din noua carte, deschis sau mai discret, după cum evenimentele la care se referă o impuneau. Le-am urmărit eu însuși, cu alte mijloace, de la distanță, aşa încât mă pot bizui să certific autenticitatea ansamblului. Unde ar putea fi situată masiva „depoziție” privitoare la Basarabia anilor 90, acel deceniu fierbinte pentru ea, ca și pentru „țara” cispruteană? Ceva se cuvine spus mai întâi, în fugă, despre autor. Născut în 1940, la Iași, Mircea Radu Iacoban și-a făcut studiile în urbea natală, licență în filologie (1962), a activat în presa vorbită (cinci ani la radio) și scrisă (*Cronica*, 1966-1969), a condus Editura „Junimea” în perioada ei cea mai fecundă (1969-1979), a fost apoi director la Teatrul Național, peste un deceniu, și la Luceafărul (1994-2006), după o sincopă de câțiva ani, în care a activat ca om de presă (trimis de ziarul *Românul*) la Chișinău. A și publicat atunci, la „Junimea”, *O cronică a Basarabiei*, 1990-1995, volum ce a fost distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și a cunoscut o bună primire în presa românească. Autorul însuși recomanda bogatul volum ca „o cronică – una dintre multele posibile – a unor ani «de foc», în care Basarabia

a parcurs drumul de la republică unională la țară independentă, membră a Consiliului Europei". Erau mărturii și reacții extrase din toate mediile, cântările cu măsură, analizate, puse cumva în paginile unei istorii febrile, cu elanuri și decepții de tot felul, o istorie de la care se aștepta mai mult decât s-a putut dobândi în acel lustru, definit de autorul însuși ca „cincinalul idealurilor neîmplinite”. A urmat încă un „cincinal”, descris cu aceleași mijloace, tipărit și acesta la „Junimea”, cu mențiunea că autorul s-a dorit a fi un martor al aceluia moment istoric, de o semnificație aparte pentru lumea noastră. La aceeași editură, cândva gestionată chiar de Mircea Radu Iacoban, au fost reunite acum ambele volume într-o masivă alcătuire, intitulată *Zece ani de foc: o cronică a Basarabiei* (Iași, 2012, 747 p.). Un motto arghezian conferă ziarului o țintă înaltă, aceea de a exprima, dincolo de informația în sine, „o stare sufletească, un aspect, un summum, o văpaie a personalității complete”. Este, fără îndoială, ceea ce a dorit și scriitorul-gazetar să facă prin această cronică „sui generis”, alcătuită din mers – cum singur spune – de la simbolicele „Podul de flori” peste malurile Prutului și „Podul de sânge” de la Nistru, la „Puntea suspinelor” care se mai boltește acum peste râul ce separă, de atâtă timp, pe români în două „țări”. De subliniat, din cuvântul explicativ, convingerea autorului că „unul dintre meritele acestei cărți l-ar putea constitui marea cantitate de informații pe care le pune în circulație. Defectul principal: oricât și-a propus să fie echidistant, autorul nu izbutește să reprime și să-și ascundă convingerea, poate naivă, că, „odată și odată, clopoțele unirii vor răsuna sărbătoreste”. E un mesaj ce se degăjă din toată cartea, în pofida vicisitudinilor de tot felul pe care un scriitor ajuns ziarist de investigație a trebuit să le consemneze de-a lungul „deceniului de foc”. În încheierea preambulului, găsim această reflectie melanolică: „Cronică ar putea continua. Până când? Iată o întrebare la care, cel puțin deocamdată, nu putem oferi un răspuns. Se pare că înainte mult mai este”.

Scriitorul, iubitor de expresie plastică, se recunoaște peste tot în text, după cum era de bănuț, Mircea Radu Iacoban fiind unul dintre cei mai activi și mai fecunzi din generația sa. De astă dată, asumându-și ipostaza de ziarist, el se poartă adesea și ca un istoric, plasând evenimentele diacronic și luând o anume distanță în raport cu actualitatea. Pagini consistente prezintă aspecte din lupta pentru limba (cea dintâi dobândită oficial) și istoria națională, pe linia unei integrări, a unei sinteze ce se va impune finalmente. „Cronica” întocmită de Mircea Radu Iacoban, pentru numai „zece ani de foc”, e un reper ineluctabil, un depozit de fapte și semnificații la care au temei să facă apel diverse categorii de interesați ai istoriei imediate, inclusiv istoricii, mai cu seamă ei. Bicentenarul raptului teritorial din 1812 a dat loc, se știe, la numeroase inițiative consonante, cu menirea de a înlesni o mai bună cunoaștere a evenimentului în sine, ca și a urmărilor produse până la deceniul „de foc” reconstituit din fărâme, mozaical, de autorul „cronicii” la care ne-am referit. *Addenda* ce încheie masivul tom se vădește a fi de mare folos pentru oricine se preocupă de problematica basarabeană a istoriei românilor. Autorul a decis bine să-și încheie cartea cu o sentință memorabilă a poetului cetățean Grigore Vieru: „Reunirea va fi opera clipei istorice care se apropie”.

acad. Mihai Cimpoi

FASCINAȚIA LECTURII

Un spectacol intelectual de zile mari, constituit din note de lectură propriu-zise, din glosări, comentarii, însemnări polemice, aprecieri fugare sau profund analitice caracteristice recenziei sau cronicii literare, portretizări în creion, tuș sau cărbune care

realizează hașuri *ad hoc* ne oferă Mircea Radu Iacoban în cartea sa *Printre cărți*. Ceea ce impresionează aici, chiar pe un lector profesionist precum se consideră criticul, este însuși modul de a citi, care adună sintetic, sincretic, sinergetic – calitățile unui critic (cronicar) literar, ale unui reporter cultural, unui sociolog și analist politic. Intuiția, sigură, îl duce spre aspectul problematic, spre esențial, spre miezul chestiunii. Adunate la un loc, textele au un caracter evident de *miscellanea*, de mixtum compositum, trădându-și, totuși, o aspirație sistemică de clarificare a adevărului (adevărurilor) despre noi și despre ce ni se întâmplă la ora actuală și de apărare a valorilor noastre culturale într-o epocă extrem de caragealizată. Ce intră în sfera de lecturi a lui Mircea Radu Iacoban?

Mihai Cimpoi și M.R. Iacoban la o dezbatere organizată de Universitatea Apollonia

Cărți din toate domeniile (beletristică, sociologie, medicină, istorie, calendar, culegeri de documente, encyclopedii, albume, opuri care „stau să apară”, adică

manuscrise, dicționare, texte care circulă pe internet, rapoarte, materiale arhivistice, manuale, sondaje de opinie, jurnale... Știind că este și un vânător (profesionist adevărat, nu amator), i-am putea compara cartea cu o panoplie, cu o colecție de arme de diferit calibru și cu destinații variate, toate având însă o singură țintă: prada, în cazul nostru, este vorba – bineînțeles – de o pradă intelectuală, de o „vânătoare” de delicii produse de lectură. Delicii pozitive și negative, ca să zicem așa, fiindcă se țințește, cu ironie și sarcasm, cu pathos polemic mai bland sau mai dur, în „hazoasele năzbâtii”. Iacoban stă, în fond, cu un cântar al zeiței Themis în față, punând cu inteligență pe talgere adevărul și neadevărul, logica elementară și alogica, bunul-simț și tot ce e certat cu el. Retrocedarea casei în care s-a născut Alecsandri este, după el, „un gest profund anticultural, și chiar antiromânesc”. Despre o lucrare lexicografică academică spune pe șleau: „Degeaba stăm cu *Dicționarul Academiei* pe masă; fiecare vorbește cum poftește”. *Nomenclatorul de ocupații* îi oferă prilejul de a face o humorescă succulentă: „Vechea și hulita meserie de hingher se rebotează europenește, devenind *ecariseur* (916201), iar patronul de discotecă, *discoteur* (414104), tot așa cum frizerul meu Gogu este acum *stilist* – și croitoreasa Maricica, *designer*. Mărturisesc: unele mese-rii prevăzute în *Nomenclatorul* aderării (europene – n.n.) îmi provoacă mari neliniști: ce-o fi aia „anchetator politic” (345003)? Brrr! Securitatea redivivus, sau e vorba de o traducere bleagă și-ar trebui să se citească „analist politic”? Dar ce spuneți de „chevrásomes”, ori „dusisor-polizator”, „gardinator”, „majghian”, „formator mănuși fibre liberiene”? Breasla confectionerilor înfățișează o listă de te umflă râsul: „confectioner gămălii de chibrituri” (1824005), ori „confectioner cretă școlară” (733101), ori „confectioner de plute” – unde-or mai fi plutind plutele meșterite de specialiștii 723104? Mircea Radu Iacoban e un maestru al domeniului (aproape de *Nomenclator...*) exploatarii și speculației amănuntului, faptului divers, întâmplării concrete,

impresiei, pe care le ridică – prin trăire intensă – la rangul valoric de document uman. Întâmplările cotidiene – sentimentale, senzaționale, banale – semnifică, au o logică și o rațiune a lor, ocupându-și locul într-o secvență notată rapid, jurnalistic, evocată cu căldură, tratată cu umor condescendent, bonom, sau „repovestită” pe un ton polemic. Autorul luminează atât fațada edificiilor de azi, cât și „cotloanele lumii dispărute din care-i bine să nu uităm că ne tragem și ale cărei amintiri abia mai pâlpâie”.

E un jurnal, dar nu cantonat într-un intim *pro domo sua*, ci scos și în agora, dominat de o mărturie documentar-sentimentală despre valori, prieteni intelectuali, personalități și mentalități.

Radu Mares

CRONICA LUI IACOBAN

Ca mulți dintre cei care au avut un loc mai în față în vechiul regim, și ieșeanul Mircea Radu Iacoban a fost exmatriculat după 1990 din evidențele curente ale vieții literare. Om de televiziune și radio, prozator și dramaturg, director de editură și teatru, el a ocupat poziția nr. 1 în Iașii anilor '70 și '80. N-a fost un sfânt, a acumulat – căci nu se poate altfel – antipatii și îmi amintesc vag o campanie de presă începută violent și stinsă repede care l-a avut drept țintă imediat după decembrie '89. Bucovinean, căci Ițcanii copilăriei sunt chiar pe frontieră Bucovinei istorice, adică având o fibră mai robustă, el a supraviețuit intact marginalizării, pofta de scris nu i-a secat ca altora. A avut și are, adică, o activitate publicistică frenetică risipită prin varii reviste și își editează cărți după cărți. Ca gazetar care nu poate sta inactiv, scoate, împreună cu alt ieșean, poetul Turtureanu, dar și cu alții, *Cronica veche*

(exemplul *Dilemei*, precum se vede, a făcut pu!) din care mi-au căzut în mâna două sau trei numere, deloc neinteresante. Nu judec omul, pentru că nu-l cunosc și nici nu e nevoie de judecata mea, proza lui e treaba criticii să o evaluateze, teatrul, la fel. Observ doar că despre toate astea se tace, ca și cum n-ar exista. Pentru Iacoban asta e proba grea a destinului dar și crucea pe care o duce și, mă tem, o va tot duce până la capăt. Părerea mea e că reacția lui de răspuns de până azi, fie și aşa, necontorizată, e cea bărbătească, de neabandon. El scrie cu o poftă teribilă, una imposibil de trucat, și cu o enormă energie de scotocire a realității în cotloanele ei cele mai riscante și mai greu accesibile. Notez toate astea sub impresia bulversantă a lecturii uneia din cărțile sale recente pe care a avut amabilitatea colegială să mi-o trimită. E vorba de *Zece ani de foc. O cronică a Basarabiei (1990-2000)* (Editura Junimea, Iași, 2012, 747 pagini), cu o *Addenda* intitulată *Înainte mult mai este!* de circa 50 de pagini.

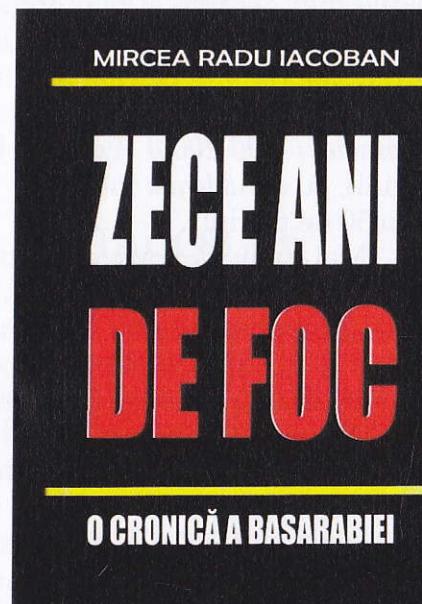
Mai întâi, să spun că „cronica” lui MRI e o carte grea, la propriu, un cărțoi, de fapt. Lectura nici ea nu e facilă, nici reconfortantă. Nu e nici ușor de citit cu calm, reacție măsurată chiar pe cititorul hârșit care sunt, cu senzorii destul de tociți. Pronosticul meu e, în pofida a toate, că despre această carte nu se va mai scrie un rând. Cei zece ani din titlu, autorul și i-a împărțit între Iași și Chișinău, asumându-și rolul greu al corespondentului de presă și a și publicat texte scrise acolo, dar nu știu cu ce impact în zarva isterică a perioadei. După încă un deceniu, pune cap la cap cele scrise la care adaugă notele documentărilor nevalorificate. Sub specia privirii de sus, rezultă un text hibrid de recuperare, dar care dă imaginea pașilor istoriei în chiar concrețea lor, cu știute și neștiute, cu bizarerile, eroismele, neburia și absurditățile ei.

Cronica lui Iacoban e, aşadar, pe de o parte, jurnal de scriitor, are numeroase secvențe colorate de proză scurtă unde apare lumea cu totul specială din stânga Prutului. Pe de altă parte, e dosar de documente.

Cantitatea de informație de istorie mare și mică, adesea minusculă, dar de loc neimportantă, e de altfel cât pentru zece tratate savante. Deși la lectură, uneori, senzația e că te pierzi printre amănunte, cred că aici nu e o greșeală: poate, altfel, informații utile cândva ar fi rămas îngropate sub molozurile actualităților care se manifestă ca un tsunami, poate s-ar fi pierdut. În fine, Iacoban face gazetărie de linia-ntăi: interviuri cu figurile de vitrină ale Chișinăului din epocă, azi complet uitate, reportaje cu observații notate în priză directă, dar și analize de stare cu acte oficiale pe masă, cu varii probe și mărturii.

Se deapără astfel o poveste vag familiară despre ceva știut la vremea lui, dar tratat cu superficialitate, depozitat apoi într-un fișier secundar, uitat. Nu mai pun la socoteală că adesea înțeles totalmente aiurea, cum ne dăm seama azi. Între timp însă, personajele, președinții care s-au perindat, miniștrii, parlamentarii, poeții, dar și fauna dubioasă a Estului nostru sălbatic cu marii șarlatani, demenții și criminalii – toți sau aproape toți au dispărut în gaura neagră a aceleiași uitări. *Cronica* lui MRI dă seama rapid, după primele 50 de pagini, când imaginea de ansamblu începe să apară cu claritate, de importanță demersului recuperator. Oricât de rău intenționat, oricât de neiubitor de basarabeni ai fi, nu poți să nu iei asta în cont.

Epicul, cu pașii săi cronologici, începe cu momentul inaugural al deschiderii frontierei răsăritene, al

„podului de flori”. Evenimentul e consemnat reportericește, sunt notate efectele de o parte și de alta. Am reflectat la toate acestea la rece. La drept vorbind, de ce acest moment istoric de răscruce, a devenit lizibil azi, la noi, exclusiv în cheie ironică? De ce clipele când mase mari de oameni – nu spun o țară întreagă – trăiesc efectiv o mare idee la temperatură înaltă sunt foarte repede repudiate? De ce vine din urmă mâna invizibilă și dă peste toate un *glanț* derizoriu? Nu știu răspunsurile. Ce urmează ne sună de asemenea familiar. Brusc, în Moldova independentă încep reformele, fabricile sau mare parte din ele se opresc, explodează inflația, prețurile o iau razna, salariile nu se mai plătesc. Într-o țară condusă de „agrarieni”, de partidul foștilor președinți de colhoz, se importă morcovii, cartofi și varză. Mai ales prin starea economiei sugestia e cea a unui delir. În paralel și nu defazată în totalitate e mișcarea browniană a intelectualității și conflictele ei interminabile pe cele mai derizorii chestiuni, trăite și de noi și cunoscute prea bine. MRI le notează pe toate în „*cronica*” sa: statistici, rapoarte, indicatori economici, decupaje din presa locală și internațională.

Pare factualitate plăcitoare. La lectură, efectul e însă pervers și nu poți evita o strângere de inimă și gustul amar al prostiei nevindecabile. „Cazul” Grigore Vieru care ocupă un loc secundar în economia cărții spune și el ceva semnificativ despre ce a fost. Iacoban l-a editat primul la noi pe poet, i-a fost bun prieten. Din perspectiva viesparului chișinăuan nu contau însă criteriile amicitiei literare. Vieru, grav bolnav de inimă, are parte de atacurile neîntrerupte ale celor care fac politica Moscovei în fosta colonie rusească și sunt date citate de-o murdărie de closet de autogară. Nici dincoace, la frații săi, poetul nu e primit cu brațele deschise, la versurile sale se strâmbă din nas. Azi se vede mai clar: în Vieru, care pentru românii de dincolo reprezinta enorm, mulți s-au grăbit să dea cu piatra dintr-o prostie flagrantă. Nu s-a înțeles nimic din chimia obscură a solidarităților transfrontaliere, pe care

ungurii, de pildă, mizează totdeauna și mereu câștigător și nici nimic din nevoia viscerală de afecțiune a celor care treceau Prutul spre Țară cu inima în palmă. E, oricum, ciudat că în post-revoluția noastră Brucan apare ca o figură luminoasă de proră, cu onoruri peste onoruri, iar poetul Vieru ca un dinozaur naționalist depășit de vremuri, bun de luat peste picior cu ifose de superioritate postmodernă. Capitole extinse și excelent documentate sunt dedicate statalității Moldovei și „norodului” moldovean, dacă există ca atare, așa cum a fost definit la Internaționala a II-a de savanți ca Roitman, Itkis, Udler etc., apoi limbii moldovenești și faimosului lingvist Stati. Contra-argumentația lui Iacoban e polemică dar fără fisură, argumentele aduse sunt solide, unele savante, altele de bun simț. Deceniul care a trecut nu le-a perimat și ar fi grozav să se știe precis cine a câștigat partida și dacă e o victorie definitivă. Sunt consemnate cu aceeași acribie caraghioslăcurile diplomației românești, unele tranzitorii și uitate, altele pur și simplu necunoscute în Țară. Face figură aparte în context Adrian Severin, în legătură cu care am fost mustrat aspru pentru că i-am recenzat critic o carte tâmpită. (Erau anii '90 și el era cultivat de cei de la *Revista 22* și nu doar de ei ca un veritabil oracol.) Frapează de altfel cantitatea imensă de gogomăni spuse și scrise la noi pe tema Basarabiei în intervalul avut în vedere de „cronică”. Le las de-o parte bâlbâielile revenind oficialilor de la Chișinău, suspecte sau nu. Citești și te crucești. E de râs sau de plâns? Trec și peste atacurile perfide sau dând de-a dreptul cu parul, cu brutalitatea, cu grosolania marii puteri, ale agenților Moscovei, notând doar că din fiecare România ieșe șifonată: diletantismul, lașitatele, prostia (iarăși!) pură și simplă, mereu plină de elan, se conjugă perfect când e vorba să ne apărăm cauza și interesele. Politologi, experți de peste tot, sociologi de ocazie, comentatori ocazionali, editorialiști, analiști au venit fiecare cu idei năzdrăvane și cred că mulți ar roși azi dacă s-ar scoate la iveală textelete lor din anii '90. Iacoban, prudent, nu

dă nume, dar e evident că sunt divizii, armate.

De reținut totuși că prostia (mereu prostia!) umflată în pene transcende frontierele și etniile, lucruri ce se înregistrează la perindarea pe la Chișinău a tot felul de celebrități, fiecare pus să rostească un gând consemnat prompt de presă: niciunul, dar absolut nici-unul nu e să încâlzească sufletul necăjit al moldoveanului care se uită la acești vorbitori ca la niște extrareștri. În paranteză fie spus, aş fi curios să citesc – dacă există – jurnalul lui Dorin Tudoran, prezent în Moldova ani buni și unul din puținii români care au reușit să se facă acolo iubit, știu astă sigur. Am subliniat în carte citatele oficiale românești sau străine pe marginea cărora, după ce trece consternarea, să ar putea scrie multe pagini. Sunt spusele unor bezmetici nu zic că neapărat rău intenționați, sunt însă cu notorietate duși dincolo ca niște prapori, în documentare sau ca să se plimbe. Mai este și liota oportuniștilor, corul de tragedie care va repeta în altă tonalitate, cu alte fiorituri, spusele înteleptului Severin. Consecințele imediat sesizabile sunt zăpăceala și lehamitea de azi. și pentru asta n-a fost sănționat nimeni, nici măcar moral, pentru că la noi toate se amnistiază. Impresia mea, deși poate exagerez, e că ambizia lui Iacoban a fost să nu-i scape nimic. Faptul divers, pigulit de ici-colo, decupat din ziare sau cules din folclorul străzii, își are și el loc în economia întregului, fiind grupat sub un titlu sugestiv: *cronica măruntă*. Sunt mici istorii moldovenești, unde-i și umor și absurd, schițe într-o tonalitate dulce-amăruie. Dar e și atrocitatea postcomunistă, banalitatea atroce a săraciei. Ca și la noi, Moldova își vinde copiii străinilor veniți ca la piață. Apare și acolo șansa de salvare a slugăririi în vest, dar sunt exportate, carne vie, și fetele frumoase. și acolo sosesc ajutoare, unele extravagante, care devin subiect epopeic de matrapazlăcuri. Climatul e cel de ape mereu tulburi și de harababură – întreținută ca diversiune –, de contestații din toate direcțiile imaginabile, cu răsturnări de situație de neînțeles. Ce să spui? Ingineria socială a deznaționalizării și politicile